

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

О. О. Юріков

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА
ОБ'ЄКТІВ ЕЛЕКТРОННИХ КОМУНІКАЦІЙ**

Монографія

**Київ
2022**

УДК 343.533:004

Ю 71

Рецензенти:

Мовчан Р.О., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного, міжнародного і кримінального права Донецького національного університету імені Василя Стуса;

Вознюк А. А., доктор юридичних наук, професор, завідувач наукової лабораторії з проблем протидії злочинності навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ.

Рекомендовано до друку Вченою радою Національної академії внутрішніх справ 26 грудня 2022 року (протокол № 16)

Юріков О. О.

Ю 71 Кримінально-правова охорона об'єктів електронних комунікацій : монографія. – Київ : 7БЦ, 2022. 304 с.

ISBN 978-617-549-231-4

У монографії вивчено сучасний стан доктринального опрацювання кримінально-правової охорони об'єктів електронних комунікацій. Висвітлено історичні аспекти розвитку кримінально-правової охорони в Україні об'єктів електронних комунікацій. Здійснено аналіз зарубіжного досвіду з окресленої тематики. Досліджено об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 360 КК України. Висвітлено особливості кваліфікації умисного пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі. Сформовано моделі нових санкцій кримінального правопорушення, передбаченого ст. 360 КК України.

Видання призначене для здобувачів вищої освіти, науковців, працівників правоохоронних і судових органів.

УДК 343.533:004

ISBN 978-617-549-231-4

© Юріков О.О., 2022

© Національна академія внутрішніх справ, 2022

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	4
ПЕРЕДМОВА	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО–МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ОБ’ЄКТІВ ЕЛЕКТРОННИХ КОМУНІКАЦІЙ	8
1.1. Сучасний стан і методологія дослідження кримінально-правової охорони об’єктів електронних комунікацій	8
1.2. Історичний розвиток кримінально-правової охорони об’єктів електронних комунікацій.....	38
1.3. Зарубіжний досвід кримінально-правової охорони об’єктів електронних комунікацій.....	59
РОЗДІЛ 2. ОБ’ЄКТИВНІ ТА СУБ’ЄКТИВНІ ОЗНАКИ УМИСНОГО ПОШКОДЖЕННЯ АБО РУЙНУВАННЯ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ МЕРЕЖІ	85
2.1. Об’єкт умисного пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі.....	85
2.2. Об’єктивна сторона умисного пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі.....	139
2.3. Суб’єкт умисного пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі.....	198
2.4. Суб’єктивна сторона умисного пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі.....	212
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ УМИСНОГО ПОШКОДЖЕННЯ АБО РУЙНУВАННЯ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ МЕРЕЖІ ТА ПОКАРАННЯ ЗА ЦЕ ДІЯННЯ	222
3.1. Особливості кваліфікації умисного пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі.....	222
3.2. Покарання за умисне пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі.....	242
ВИСНОВКИ	256
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	262
ДОДАТКИ	293

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

АБ	акціонерний банк
АТ	акціонерне товариство
ВФ	Водафон
ДБР	Державне бюро розслідувань
Держспецзв'язок	Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації
ЕОМ	Електронно-обчислювальна машина
КК	Кримінальний кодекс
КМ	Кабінет Міністрів
КНР	Китайська Народна Республіка
КПК	Кримінальний процесуальний кодекс
КУпАП	Кодекс України про адміністративні правопорушення
МВС	Міністерство внутрішніх справ
МО	Міністерство оборони
НАБУ	Національне антикорупційне бюро України
НБУ	Національний банк України
НМДГ	неоподатковуваний мінімум доходів громадян
НП	Національна поліція
ПАТ	публічне акціонерне товариство
ПрАТ	приватне акціонерне товариство
СБУ	Служба безпеки України
СЗР	Служба зовнішньої розвідки
УДО	Управління державної охорони
УРСР	Українська Радянська Соціалістична Республіка
УСРР	Українська Соціалістична Радянська Республіка
ФРН	Федеративна Республіка Німеччина
ЦОВВ	Центральний орган виконавчої влади

ПЕРЕДМОВА

Стрімкий розвиток суспільства й держави стимулює необхідність постійного вдосконалення інформаційних технологій, мобільного зв'язку, що стали невід'ємною складовою системи їх життєзабезпечення. Якісна робота електронних комунікацій є однією з найважливіших умов повноцінної діяльності суспільства та держави.

В умовах сьогодення електронні комунікації сприяють і забезпеченню національної безпеки України, захист якої визначено пріоритетним на найвищому державному рівні. Значущість об'єктів електронних комунікацій для держави обумовила встановлення кримінально відповідальності за умисне пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі (ст. 360 Кримінального кодексу (КК) України).

Статистичні дані засвідчують тенденцію до збільшення кількості фактів вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст. 360 КК України, зокрема: за 2013 рік – зареєстровано 28 кримінальних правопорушень; за 2014 рік – 35; за 2015 рік – 183; за 2016 рік – 186; за 2017 рік – 686; за 2018 рік – 568; за 2019 рік – 657; за 2020 рік – 623; за 2021 рік – 547, за 2022 рік – 309¹.

Водночас окреслені статистичні дані не цілком відображають реальну ситуацію щодо кількості фактів умисного пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі. Зазначене пов'язане з тим, що пошкодження або руйнування об'єктів електронних комунікацій здійснюють переважно шляхом демонтажу та викрадення технічних засобів електрозв'язку, що не завжди призводить до припинення надання електронних комунікаційних послуг (такі наслідки є обов'язковою ознакою складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 360 КК України) а також через руйнацію таких об'єктів у зв'язку з веденням бойових дій, тому більшість посягань кваліфікують за ст. 185 або 113, 437, 438 КК України відповідно.

---

¹ Статистика / Офіс Генерального прокурора : [сайт]. URL: <https://new.gp.gov.ua/ua/posts/statistika>.

Державний захист об'єктів електронних комунікацій від кримінально протиправних посягань у вигляді встановлення кримінальної відповідальності за їх пошкодження або руйнування не забезпечує належну кримінально-правову охорону. Проблемні питання реалізації положень ст. 360 КК України постають у зв'язку з недосконалістю диспозицій статті, що полягає в неконкретизованості предмета кримінально протиправного посягання, вузькому колі проявів об'єктивної сторони, браку деяких ознак, що обтяжують відповідальність (вчинено організованою групою, в умовах воєнного або надзвичайного стану), невідповідності встановлених у санкціях статті покарань суспільній небезпечності діяння, а також невідповідністю змісту Закону України від 16 грудня 2020 року № 1089-IX «Про електронні комунікації».

13 травня 2020 року було прийнято Закон України № 600-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту телекомунікаційних мереж», відповідно до якого в червні 2020 року змінено зміст і назву ст. 360 КК України, зокрема розширено коло предметів кримінально протиправного посягання, доповнено ознаками, що обтяжують відповідальність (повторно; групою осіб, за попередньою змовою; загальнонебезпечним способом; заподіяння майнової шкоди у великому розмірі; спричинення тяжких наслідків). Попри вдосконалення диспозицій ст. 360 КК України, у правозастосовній діяльності правоохоронних і судових органів досі наявні проблемні питання реалізації зазначеної норми.

Деякі аспекти кримінально-правової охорони об'єктів електронних комунікацій досліджували у своїх працях такі вчені: Р. О. Боднарчук, Р. А. Бориславський, І. Б. Газдайка-Василишин, Ю. П. Дзюба, О. П. Дячкін, С. А. Миронюк, Р. О. Мовчан, С. В. Незнайко, О. Г. Сандул, А. В. Семенюк-Прибатень, О. В. Таран та ін. Хоча праці цих дослідників становлять значну наукову й практичну цінність, чимало питань, пов'язаних із ознаками складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 360 КК України,

залишилися дискусійними, а у зв'язку зі зміною положень зазначеної статті – взагалі недослідженими.

З огляду на соціальну обумовленість і потреби правозастосовної практики, положення ст. 360 КК України потребують змін. Зазначене зумовлює необхідність дослідження кримінально-правової охорони об'єктів електронних комунікацій та засвідчує актуальність обраної теми. За його результатами буде сформовано науково обґрунтовані пропозиції з удосконалення положень КК України та інших нормативно-правових актів у зазначеній сфері, а також рекомендації щодо практики їх застосування.

Щиру вдячність і глибоку повагу висловлюю своєму науковому керівнику – доктору юридичних наук, професору, професору кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ **Бабаній Вікторії Вікторівні**, за змістовну критику, важливу підтримку та всебічну допомогу в написанні цієї монографії.

Глибоку повагу висловлюємо рецензентам – доктору юридичних наук, професору, професору кафедри конституційного, міжнародного і кримінального права Донецького національного університету імені Василя Стуса **Мовчану Роману Олександровичу**, доктору юридичних наук, професору, завідувачу наукової лабораторії з проблем протидії злочинності навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ **Вознюку Андрію Андрійовичу**, а також батькам та вчителям, які зробили вагомий вклад у формування мене як особистості, та іншим шановним колегам за слушні поради, зауваження, рекомендації, котрі вплинули на вдосконалення низки положень цього видання.

Маю надію, що ця монографія стане корисною для курсантів, студентів, ад'юнктів, аспірантів та науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів, науковців, працівників правоохоронних органів, адвокатів, суддів, а також усіх, хто цікавиться проблемами кримінального права та законодавства.

Буду вдячний за критичні зауваження і слушні пропозиції, які прошу направляти на адресу електронної пошти: alexandr_police@ukr.net.